

також залежно від напрямів структурної корекції (галузевої, технологічної, відтворювальної структури економіки регіонів) [6, с. 475—478]. Для регіонів з переважно монофункціональною спрямованістю доцільні такі заходи, як стимулювання професійної та просторової мобільності населення, проведення заходів по диверсифікації виробничого потенціалу, стимулювання створення нових робочих місць, підтримка наявних робочих місць у трудомістких та інноваційних видах діяльності, що народжуються.

Література

1. Мельник А.Ф. Структурні дисбаланси розвитку економіки регіонів України // Журнал Європейської економіки. — Том 1 (№ 1). — Березень 2012 р. — С. 111—137.
2. Зведені національні рахунки. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Статистичний збірник «Регіони України». Ч. I // За ред. Осауленка О.П. Державний комітет статистики України. — К., 2012. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. ОЕСР Science Technology and Industry Scoreboard 2003, <http://www1.cecd.org/pablications/e-book/>
5. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 липня 2006 р. № 1001. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006>
6. Структурні трансформації в національній економіці: проблеми діагностики та інституційного забезпечення: Монографія / За ред. д.е.н., професора А.Ф. Мельник. — Тернопіль: ТНЕУ. — 532 с.

Мойсеєнко І. П.,

д.е.н., професор ,

Львівський державний університет внутрішніх справ

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ: НОВА ЕКОНОМІЧНА ПАРАДИГМА

Аналіз сучасних підходів до виходу з кризи дозволяє сформулювати такі проблеми науково-прикладного характеру. У сучасних концепціях і теоріях поточні кризові процеси трактуються як

наслідки: ускладнення фінансових інструментів; результат інертності росту попиту при вповільненні інноваційного розвитку економіки; наслідок росту дисбалансів попиту, пропозиції й кредитно-боргових навантажень по секторах ринку; впливу інших реальних фінансово-економічних, політичних, соціальних, «кланових» механізмів та проблемних для економіки результатів активності цих механізмів.

Прийняті антикризові заходи щодо економії, у тому числі бюджетних витрат, як «традиційне очікування оздоровлення» економіки, заходи щодо підтримки ліквідності банків і проблемних бюджетів, інші фінансово-економічні й політичні кроки носять в основному тактичний характер. І вони практично не впливають на основу сучасної фінансово-економічної кризи, - на кризу керування сучасною складністю. Оскільки, по суті, не усувають впливи нерегульованих нормами технологій ринку й впливу ментальних обмежень керування. Дані міри навіть можуть підсилювати ці впливи.

Сучасна складність керування процесами виходу з кризи полягає в істотному падінні можливостей контролювати й прогнозувати поведінку соціально-економічних систем та зміни в галузі фінансово-економічних процесів, як процесів, що лежать в основі розвитку економіки.

Одна з основних причин складності управління полягає у швидкому розвитку й в істотному впливі на діяльність суб'єктів економіки таких технологій активності соціально-економічних систем, які принципово складно регулювати традиційними нормами й інститутами регулювання. Ця причина вимагає вдосконалювання існуючих і створення нових інструментів та інститутів керування активністю соціально-економічних систем, інституційних змін в суспільстві, а не тільки регулювання нормами. Через те, що традиційні технології забезпечення управління, засновані на побудові формальних моделей і на обміні формальними знаннями, такими інструментами сьогодні не є - існує потреба у розробці і використанні нових інструментів для керування існування й розвитку соціально-економічних систем.

Необхідність таких досліджень визначається такими факторами:

— потребою держави в науково-методичному забезпеченні процесу вирішення проблем щодо гарантування економічної безпеки держави, інноваційної трансформації економіки на засадах концепцій економічної безпеки та сталого розвитку територій в умовах техноглобалізму;

— потребами узгодження соціальної, економічної і екологічної складових розвитку країни в умовах виходу з кризи, забезпечення інтелектуально-інноваційного розвитку на основі подолання кризи та складності макрорегулювання. Особливості формування науково-методичного інструментарію антикризового управління сталого розвитку України визначаються наступними чинниками:

а) сучасні економічні процеси мають багатодисциплінарний взаємопов'язаний характер, тому створення системи прийняття управлінських рішень макrorівня та антикризових заходів передбачає тісну інтеграцію різноманітних наук;

б) випадковий характер (стохастичність) і невизначеність (ентропійність) соціально-економічних процесів породжують необхідність використання відповідного інструментарію вимірювання їх впливу на процеси життєдіяльності суб'єктів економіки (теорії конфліктів і катастроф, теорії компромісів і ризиків, теорії криз, теорії безпеки тощо);

в) фактори, які визначають механізми управління: політичні й інші інтереси (інтереси кланові, колективні, особисті інтереси, інтереси влади або капіталу); конкретні фінансово-економічні, соціальні й політичні проблеми конкретних соціальних систем; формальні теорії й моделі і інтуїтивна інтеграція знань експертів і лідерів; колективний обмін і узгодження знань при прийнятті управлінських рішень, які узгоджуються й приймаються в спектрі багатьох цінностей владою в полі формальних і інтуїтивних рішень.

Ця остання причина вимагає розвитку когнітивних технологій керування, здатних зменшувати вплив ментальних обмежень керування (або зовсім знімати такі обмеження). Причому, сучасна висока інформаційно-технологічна насиченість діяльності суспільства неминуче змусить враховувати когнітивні технології керування в діяльності інститутів керування активністю соціально-економічних систем. Інша причина полягає в тому, що на діяльність найбільш складних систем сьогодні значно впливає, еволюція мислення, система цінностей та інтересів. Якість сучасної складності вимагає нових інструментів адекватного прогнозування й контролю, які дозволяють узгоджувати або замовчування інтереси і впливати на прийняті рішення.

З врахуванням вищенаведених міркувань можуть бути запропоновані альтернативні методи антикризового управління. У фінансовій сфері: модифікація податкової політики та податкового кодексу, забезпечення стимулюючої ролі податків, податки

повинні збиратися з витрат, а не з доходів. У соціальній сфері: підвищення реального рівня доходів населення та соціальних стандартів через зміни в процесах розподілу доходів та бюджетної політики. У гуманітарній сфері: формування високих цінностей через переформатування інформаційного простору й підйом духу громадян на основі духовних основ розвитку соціуму. В економічній сфері: інтелектуально-інноваційна модель розвитку на основі інституціональних умов виробництва, при яких саме інновації стають основним джерелом максимізації індивідуального доходу власників активів та формування конкурентних переваг, розвитку наукової інфраструктури й державного регулювання інновацій. У політичній сфері: таємну приватну економічну владу замінити владою публічної, легально формуючі стабільні загальновизнані правила поведінки, порушення або приватизація яких пов'язана з неприйнятно більшими витратами ніж впровадження інновацій для забезпечення конкурентоспроможності.

У сфері державного управління: використання когнітивних технологій керування, здатних зменшувати вплив ментальних обмежень керування або зняття таких обмежень на основі зміни системи цінностей та інтересів, використання принципів коеволюції та коінциденції для прийняття управлінських рішень макrorівня.

Формування антикризових механізмів полягає не просто в узагальненому керуванні соціально-економічними процесами й системами, а в застосуванні для цього керування як міждисциплінарних когнітивних технологій так і принципів коеволюції, прийняття управлінських рішень з врахуванням національних інтересів, сталого розвитку та економічної безпеки.

Для розгортання ефективної управлінської діяльності в сучасному складному й глобалізованому світі, для підтримки коеволюційних процесів необхідно: вміти мислити глобально й діяти активно, інтерактивно та локально, адекватно ситуації, бути в синергії із середовищем, з керованою організацією або підприємством; творити належний як своїм власним пізнавальним і конструктивним можливостям, так і внутрішнім неявним тенденціям середовища когерентний взаємно погоджений світ. Прийняття інноваційної моделі розвитку на основі альтернативних методів антикризового управління, які забезпечать зміну темпу зростання основних макроекономічних категорій, щоб при відчутному поліпшенні рівня задоволення соціальних інтересів створювалися умови економічного зростання.